

Benyik György: *Magyar Biblikusok Lexikona*.
 JATEPress, Szeged 2016. ISBN 978-963-315-280-5, 248 old.

Benyik György professzor *A magyarországi biblikus irodalom a kezdetektől 1977-ig* (Szeged, 2000) című kézikönyve után újabb értékes lexikális művel gyarapította a magyar nyelvű teológiai irodalmat. Arra vállalkozott, hogy lexikonformában ismertesse a magyar nyelven író biblikusok életrajzát és munkásságát az első bibliafordítóktól a mai ószövetségi és újszövetségi könyvek értelmezésével foglalkozó teológusokig. Ugyanakkor figyelmet szentel az ókortudományi és a patrisztikai irodalom művelőinek is.

Az olvasó most Benyik György tízévi gyűjtőmunkájának eredményét veheti kezébe.

A lexikon újdonsága abban rejlik, hogy abban Benyik György nemcsak a római katolikus és protestáns írásmagyarázók nevét és műveit közli, hanem a görögkatolikus, zsidó, adventista, baptista és metodista szerzők életrajzi adatait, illetve írásait is. Igazi ökumenikus jellegű számbavételről van szó.

Az 1990-es politikai változás előtt a magyar nyelven tanuló teológiai hallgatók inkább csak a saját felekezetük biblikus irodalmát ismerték, kivéve a szótár, a nyelvtan, az archeológia és az ókortudomány szakkörébe tartozó kézikönyveket. Az irodalmi bezártság korszaka azonban megszűnt az 1990-es években. A magyar nyelvű biblikus professzorok és kutatók közös konferenciákon, szimpóziумokon találkoztak, és megosztották egymással kutatási eredményeiket. Véleményem szerint ez a nagy léptékű nyitás nemcsak a po-

litikai változásnak, hanem a II. vatikáni zsinat (1962–1967) szemléletváltásának és a holt-tengeri tekercsek felfedezésének is köszönhető. A bibliai könyvek olyan közös hitbeli forrássá lettek, amelyeknek történetkritikai vizsgálata és teológiai értelmezése központi kutatási területté vált a biblikusok számára – függetlenül a felekezeti színezettől. Ez a közös kutatási kedv kiterjedt a holt-tengeri tekercsek, illetve az egyházatyák iratainak a tanulmányozására.

Ez az együttműködés már hamarabb elkezdődött a nyugat-európai államokban. Az 1970-es és 80-as években egy közös újszövetségi kommentár-sorozat terve jött létre (*Evangelisch-Katholische Kommentar zum Neuen Testament*), amelynek köteteit német ajkú protes-

táns és római katolikus egzegéták írták meg. Ez az ökumenikus munkaközösség elfogadta a H. G. Gadamer által javasolt hatástörténeti írásmagyarázati elvet. Ennek értelmében a Biblia magyarázóinak nemcsak az a feladata, hogy megkeressék az eredeti üzenet értelmét, hanem meg kell válaszolniuk azt a kérdést is, hogy az egyes igeszakaszok, perikópák milyen hatást gyakoroltak az egyházi irodalom fejlődésére, a hitvallások, a liturgiai formák és az énekköltészet kialakulására. Az írásmagyarázónak tehát párbeszédet kell folytatnia az előző korok értelmezési hagyományaival. E hatástörténeti vizsgálódás kihat a magyar biblikus irodalom művelésére is. Ebből a szempontból Benyik professzor munkája igen hasznos segítséget nyújt.

A *Bevezetőben* Benyik György a *Czeglédy Sándor*, *Hamar István* és *Kállay Kálmán* 1933-ban megjelent *Bibliái Lexikonjára* hivatkozik, amely viszonylag kevés bibliakutató életrajzi adatait tartalmazza. Ezt a hiányos ismeretanyagot kívánja pótolni a maga vállalkozásával. Munkájával arra szeretné ösztönözni az egyes felekezetekhez tartozó biblikus professzorokat és kutatókat hogy a jövőben vegyék tekintetbe a testvéregyházak biblikus irodalmi értékeit.

A bibliafordítók számára már eddig is evidens volt, hogy Károli Gáspár, Káldy György, Heltai Gáspár, valamint Pázmány Péter mives magyar átültetései milyen nagy segítséget nyújtottak az eredeti szöveg megértése céljából. Hasonlóképpen a holt-tengeri iratok tanulmányozói is tisztában voltak azzal, hogy Vermes Géza és Fröhlich Ida kutatási eredményeit nem lehet nélkülöz-

ni a tudományos munkában. De János evangéliumának magyarázói is tudják, hogy nem hagyhatják figyelmen kívül Bolyki János, Farkasfalvi Dénes, Kárner Károly, Lenkeiné Semsei Klára magyarázatait.

Ez a lexikon több mint 400 kutató életrajzát és publikációinak ismertetését tartalmazza. 1046-tól 2015-ig tekintti át a magyar bibliakutatás történetét, és egy helyre összegyűjti mindazokat a biblikusokat, akiket eddig szétválasztott a konfesszió, a vallás vagy a világnézet, és mintegy 100 ma élő magyar biblikust sorakoztat fel és mutat be a Kárpát-medencében élő írásmagyarázók közül. Ezek mellett még több mint 70 kutatóműhelyt, illetve szakkönyvtárat ismertet.

Benyik György tudatában van annak, hogy az általa összeállított és most kiadott lexikon nem lehet teljes és tökéletes. Ezért közli a fűlszövegben: „Ez a könyv kísérlet, így nem mentes hibáktól, tévedésektől, ezért feltétlenül számítunk az olvasók visszajelzéseire, hogy javítsuk azokat.”

A JATEPress Kiadó munkatársai áttekinthető formában szerkesztették meg a kötetet, amelyben a kutatók arcképeit is láthatjuk. A lexikon megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.

A lexikon olyan gazdag anyagot nyújt az olvasók számára, amely által közelebb kerülnek egymáshoz az eddig csak névről vagy bibliográfiai adatból ismert magyar írásmagyarázók.

Reméljük, hogy az újabb kiadásba azok az ifjú teológusok neve is bekerül, akik most kezdik elmélyült írásmagyarázati tevékenységüket.

Geréb Zsolt